

ความยุติธรรมจากการทำลาย: วิพากษ์ธานอส ผ่านกรอบแนวคิดประโยชน์นิยม จริยศาสตร์แบบคานต์ และ พุทธปรัชญา

JUSTICE THROUGH DESTRUCTION: A PHILOSOPHICAL CRITIQUE OF THANOS VIA UTILITARIANISM, KANTIAN ETHICS, AND BUDDHIST ETHICS

พระครูปลัดธรรบ โชติวิโส (วงศ์ษา)¹

Phrakhrupalad Thanrob Jotivamso (Wongsa)¹

(Received: March 17, 2025; Revised: August 23, 2026; Accepted: August 27, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความยุติธรรมของธานอสผ่านกรอบแนวคิดประโยชน์นิยม (2) ประเมินการกระทำของธานอสผ่านจริยศาสตร์แบบคานต์ โดยเน้นประเด็นหน้าที่ทางศีลธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ และ (3) เพื่อวิพากษ์แนวคิดความยุติธรรมเชิงการทำลายผ่านกรอบพุทธปรัชญา โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา การกระทำ และผลทางจริยธรรมของความรุนแรง ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงปรัชญาและการวิเคราะห์เชิงมโนทัศน์เป็นวิธีการหลัก ในการมุ่งศึกษาปัญหาความยุติธรรมและความชอบธรรมของการใช้ความรุนแรงผ่านกรณีศึกษาตัวละคร “ธานอส” จากจักรวาลภาพยนตร์มาเวล ซึ่งเสนอแนวคิดการทำลายชีวิตจำนวนมากเพื่อรักษาสมดุลของทรัพยากรและความอยู่รอดของจักรวาล โดยตั้งคำถามวิจัยว่า การทำลายชีวิตจำนวนมากเพื่อผลประโยชน์โดยรวมสามารถถือเป็น “ความยุติธรรม” ได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า แม้การกระทำของธานอสจะสามารถอธิบายความชอบธรรมได้บางส่วนภายใต้กรอบประโยชน์นิยมซึ่งให้ความสำคัญกับผลลัพธ์และผลประโยชน์โดยรวม แต่กลับขัดแย้งอย่างชัดเจนกับจริยศาสตร์แบบคานต์ที่ไม่อาจยอมรับการใช้มนุษย์เป็นเพียงเครื่องมือ และเมื่อพิจารณาผ่านกรอบพุทธปรัชญา พบว่าแนวคิดความยุติธรรมที่ตั้งอยู่บนการทำลายชีวิตไม่สามารถนำไปสู่การลดทุกข์อย่างแท้จริงได้ บทความนี้จึงชี้ให้เห็นข้อจำกัดเชิงจริยศาสตร์ของความยุติธรรมที่อ้างความจำเป็นเชิงผลลัพธ์ แต่ละเลยศักดิ์ศรีของชีวิต และสะท้อนปัญหาการอ้างความชอบธรรมจากการใช้ความรุนแรงในนามของความดี

คำสำคัญ: ความยุติธรรม, ธานอส, ประโยชน์นิยม, จริยศาสตร์แบบคานต์, พุทธปรัชญา

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ /Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus. Corresponding Author, E-mail : resurrection2566@gmail.com

Abstract

The objectives of this qualitative research are: 1) to analyze Thanos' concept of justice from a utilitarian perspective; 2) to evaluate his actions through Kantian ethics, focusing on moral duties and the inherent dignity of human beings; and 3) to critique the notion of justice through destruction from a Buddhist philosophical perspective, considering the relationship between intention, action, and the ethical consequences of violence. Utilizing philosophical and conceptual analysis as its main methodology, this study examines the issues of justice and the moral legitimacy of using violence through a case study of the character Thanos from the Marvel Cinematic Universe, who proposes the mass elimination of life to maintain resource balance and ensure the survival of the universe, posing the research question of whether the mass destruction of life for the sake of overall benefit can be considered “just” when analyzed through different ethical frameworks.

The findings indicate that while Thanos' actions can be partially justified under utilitarianism, which emphasizes overall outcomes and collective benefit, they clearly conflict with Kantian ethics, which does not permit the treatment of humans merely as means to an end. From a Buddhist perspective, the concept of justice based on mass destruction fails to lead to genuine reduction of suffering. The study therefore highlights the ethical limitations of outcome-based justifications of justice that disregard human dignity and reflects on the moral issues of legitimizing violence in the name of “the greater good.”

Keywords: justice, Thanos, utilitarianism, Kantian ethics, Buddhist philosophy

บทนำ

ข้อถกเถียงเรื่องความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงเพื่อเป้าหมายทางจริยธรรมที่สูงส่งกว่าเป็นหนึ่งในข้อขัดแย้งที่ทรงพลังและยั่งยืนที่สุดในประวัติศาสตร์จริยศาสตร์และปรัชญาการเมือง (Rawls, 1971; Sen, 2009) ปัญหาดังกล่าวไม่ได้จำกัดตัวอยู่เพียงในกรอบตำราวิชาการระดับคลาสสิกเท่านั้น ทว่าถูกแปรสภาพและนำเสนอซ้ำในวัฒนธรรมประชานิยมร่วมสมัย (Popular Culture) โดยเฉพาะในกรณีศึกษาของตัวละคร “ทานอส” (Thanos) จากจักรวาลภาพยนตร์มาเวล (Marvel Cinematic Universe - MCU) ผู้เสนอมาตรการขจัดลบล้างสิ่งมีชีวิตครึ่งหนึ่งในจักรวาลเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ทรัพยากรขาดแคลนและดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพแห่งอรรถประโยชน์เชิงนิเวศวิทยา มโนทัศน์ของทานอสตั้งอยู่บนฐานคิดเชิงนิเวศวิทยาที่มองว่า การเติบโตอย่างไม่มีขีดจำกัดของประชากรท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ย่อมนำไปสู่ความล่มสลายเชิงระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของ “หายนะของมัลธัส” (Malthusian Catastrophe)

การกระทำของทานอสเปิดช่องให้เกิดการวิเคราะห์และวิพากษ์เชิงปรัชญาอย่างลุ่มลึก เขามีได้ขับเคลื่อนด้วยความกระหายเลือดหรือความเกลียดชังส่วนบุคคล ทว่าทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณค่าเชิงเป้าหมายนิยม (Teleological Evaluator) ที่เล็งเห็นว่าการเสียสละประชากรครึ่งหนึ่งเป็น "ความจำเป็นเชิงภววิทยา" (Ontological Necessity) เพื่อให้ประชากรอีกครึ่งหนึ่งสามารถดำรงชีพอยู่ได้ในสถานะที่อุดมสมบูรณ์และมีความมั่นคงสูงสุด ข้ออ้างเช่นนี้ท้าทายจริยศาสตร์บรรทัดฐานอย่างรุนแรง เนื่องจากมันก้าวข้ามขีดจำกัดของศีลธรรมสามัญสำนึก (Common-sense Morality) และท้าทายกรอบจริยศาสตร์กระแสหลักของทั้งตะวันตกและตะวันออก

บทความวิจัยนี้มีสมมติฐานว่า การสถาปนาความยุติธรรมผ่านการทำลายล้างของทานอสนั้น แท้จริงแล้วเป็นเพียงความเข้าใจผิดเชิงญาณวิทยา (Epistemological Fallacy) ที่เกิดจากการลดทอนคุณค่าของชีวิตให้กลายเป็นเพียงตัวเลขเชิงปริมาณเพื่อตอบสนองต่อระบบกลไกภายนอก เพื่อพิสูจน์สมมติฐานดังกล่าว จึงได้ทำการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และเปรียบเทียบเชิงระบบผ่านกรอบแนวคิดสามประการหลัก ได้แก่ ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ในฐานะตัวแทนของแนวคิดแบบเป้าหมายนิยมที่ให้ความสำคัญกับการคำนวณผลลัพธ์สูงสุด จริยศาสตร์หน้าที่นิยมของคานต์ (Kantian Deontology) ในฐานะแนวคิดที่ปกป้องศักดิ์ศรีและความเป็นเป้าหมายในตัวเองของสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผลโดยไม่มีเงื่อนไข และพุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy) ในฐานะระบบจริยศาสตร์ที่เน้นเรื่องโครงข่ายแห่งเจตจำนงเชิงกรรม (Karmic Intentionality) และกระบวนการแห่งปัจจุสมุปบาท

คำถามวิจัย (Research Question)

การทำลายชีวิตจำนวนมากเพื่อความอยู่รอดของจักรวาลสามารถถือเป็น “ความยุติธรรม” ได้หรือไม่เมื่อพิจารณาผ่านกรอบประโยชน์นิยม จริยศาสตร์แบบคานต์ และพุทธปรัชญา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความยุติธรรมของทานอสผ่านกรอบแนวคิดประโยชน์นิยม พิจารณาความชอบธรรมของการทำลายชีวิตจำนวนมากในฐานะวิธีการสร้างผลประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อประเมินการกระทำของทานอสผ่านจริยศาสตร์แบบคานต์ โดยเน้นประเด็นหน้าที่ทางศีลธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ในฐานะเป้าหมายในตัวเอง
3. เพื่อวิพากษ์แนวคิดความยุติธรรมเชิงการทำลายผ่านกรอบพุทธปรัชญา โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา การกระทำ และผลทางจริยธรรมของความรุนแรง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาปัญหาความยุติธรรมและความชอบธรรมของการใช้ความรุนแรงผ่านการวิเคราะห์เชิงปรัชญา โดยใช้ตัวละคร “ทานอส” จากจักรวาลภาพยนตร์มาเวล (Marvel Cinematic Universe – MCU) เป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้ การดำเนินการวิจัยอาศัยการวิเคราะห์เชิงมโนทัศน์และการสังเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อเปรียบเทียบกรอบแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่แตกต่างกัน การวิจัยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การกำหนดลักษณะการวิจัย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงปรัชญา (Philosophical Analysis) และการวิเคราะห์เชิงแนวคิด (Conceptual Analysis) เป็นวิธีการหลัก เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องความยุติธรรม หน้าที่ทางศีลธรรม ผลลัพธ์ของการกระทำ และเจตนาในเชิงจริยศาสตร์

2. การเลือกกรณีศึกษา ผู้วิจัยเลือกตัวละคร “ทานอส” จากจักรวาลภาพยนตร์มาเวล (Marvel) เป็นกรณีศึกษา (Case Study) เนื่องจากตัวละครดังกล่าวสะท้อนแนวคิดเรื่องการใช้ความรุนแรงในนามของความยุติธรรมและผลประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างชัดเจน และสามารถนำมาอภิปรายเชิงจริยศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ

3. การกำหนดกรอบการตีความ (Framework of Interpretation) ผู้วิจัยกำหนดกรอบการตีความตัวละครและข้ออ้างเชิงจริยธรรมของทานอสในฐานะ “การทดลองทางความคิดเชิงปรัชญา” (Philosophical Thought Experiment) โดยมีกลไกการตีความ 2 ระดับดังนี้

3.1 การตีความเชิงวรรณกรรมและสัญลักษณ์: ถอดรหัสข้ออ้างของทานอสเรื่องสมดุลของประชากรและทรัพยากร เพื่อจับคู่กับโมทัศน์ทางจริยศาสตร์กระแสหลัก

3.2 การตีความเชิงตัวบทปรัชญาเปรียบเทียบ: ใช้แนวปฏิบัติด้านอรรถปริวรรตศาสตร์ (Hermeneutics) ในการนำคำตรัส คำสอน หรือข้อเขียนหลักของนักปรัชญา (เบนแธม, มิลล์, คานต์ และ พระไตรปิฎก) มาทำหน้าที่เป็นแว่นขยายเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างคุณค่าทางศีลธรรมที่ซ่อนอยู่ในการกระทำของตัวละคร

4. การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทางจริยศาสตร์ ดำเนินการวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดทางจริยศาสตร์สามแนวคิด ได้แก่

4.1 แนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) โดยพิจารณาการกระทำของทานอสในแง่ของผลลัพธ์และผลประโยชน์สูงสุดของคนส่วนใหญ่

4.2 จริยศาสตร์แบบคานต์ (Kantian ethics) โดยประเมินการกระทำดังกล่าวผ่านแนวคิดเรื่องหน้าที่ทางศีลธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ในฐานะเป้าหมายในตัวเอง

4.3 พุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา การกระทำ และผลทางจริยธรรมของความรุนแรง รวมถึงหลักอหิงสาและการลดทุกข์

5. วิธีการสังเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Methods of Critical Synthesis) ผู้วิจัยดำเนินการกระบวนการสังเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Synthesis) โดยใช้ “ระเบียบวิธีเปรียบเทียบเชิงวิภาษวิธี” (Dialectical Comparison) เพื่อตรวจสอบข้อจำกัดและจุดตึงเครียดเชิงทฤษฎี (Conceptual Tensions) ระหว่างกรอบแนวคิดทั้งสาม ด้วยเกณฑ์การประเมิน 3 มิติ ได้แก่

5.1 มิติด้านผู้กระทำและเจตนา (Agent & Intention): ตรวจสอบแรงขับเคลื่อนภายในจิตใจตามฐานคิดพุทธปรัชญาเทียบกับทัศนเรื่องเจตจำนงของคานต์

5.2 มิติด้านตัวการกระทำ (Action/Duty): ประเมินคุณค่าของการตัดสินใจทำลายชีวิตว่าเป็นสิ่งที่ละเมิดข้อสั่งเด็ดขาดของคานต์หรือไม่

5.3 มิติด้านผลลัพธ์ (Consequence/Utility): วิเคราะห์ว่าผลลัพธ์ที่ได้สามารถสร้างเสถียรภาพและลดทุกข์ที่แท้จริงได้ตามที่ประโยชน์นิยมและพุทธปรัชญา

6. การอภิปรายผลการวิเคราะห์

ผลจากการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ถูกนำไปอภิปรายเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้และข้อจำกัดของแนวคิดความยุติธรรมที่ตั้งอยู่บนการทำลายชีวิตจำนวนมาก รวมทั้งสะท้อนปัญหาทางจริยศาสตร์ของการใช้ความรุนแรงในนามของความดีและความยุติธรรม

ผลการวิจัย (Results)

ความยุติธรรมถือเป็นหนึ่งในปัญหากลางของปรัชญาจริยศาสตร์และทฤษฎีการเมือง ตลอดหลายศตวรรษ นักปรัชญาได้ตั้งคำถามว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม และอะไรคือขอบเขตของการกระทำที่ยอมรับได้ภายใต้หลักการศีลธรรม (Rawls, 1971; Sen, 2009) ปัญหานี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในกรอบทฤษฎีเท่านั้น แต่สามารถปรากฏในบริบทวัฒนธรรมร่วมสมัย เช่น วรรณกรรม ภาพยนตร์ และสื่อบันเทิงอื่น ๆ ที่สะท้อนความตึงเครียดระหว่างผลลัพธ์ หน้าที่ และเจตนารมณ์ของผู้กระทำ (Bukatman, 2012; Johnston, 2018)

ในจักรวาลภาพยนตร์มาเวล (Marvel Cinematic Universe - MCU) ตัวละคร “ธานอส” (Thanos) เสนอมาตรการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทรัพยากรขาดแคลนในระดับเอกภพด้วยวิธีที่รุนแรงและฉับพลัน นั่นคือการสุมทำลายล้างชีวิตครึ่งหนึ่งของจักรวาลเพื่อรักษาความอยู่รอดและสมดุลเชิงระบบนิเวศของประชากรที่เหลือรอด การตัดสินใจนี้ก่อให้เกิดคำถามเชิงปรัชญาที่ลุ่มลึกกว่า การทำลายชีวิตส่วนน้อย (ในกรณีนี้คือครึ่งหนึ่ง) เพื่อรักษาสมดุลของระบบโดยรวม สามารถถือเป็น “ความยุติธรรม” ได้หรือไม่ ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดจริยศาสตร์ 3 มิติ ปรากฏผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

กรอบทฤษฎีสำหรับการวิเคราะห์ปัญหานี้ถูกเลือกมาอย่างตั้งใจเพื่อสะท้อนความตึงเครียดและความแตกต่างในแนวคิดทางจริยศาสตร์ 3 มิติ ได้แก่ ประโยชน์นิยม จริยศาสตร์แบบคานต์ และพุทธปรัชญา ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความยุติธรรมของธานอสผ่านกรอบแนวคิดประโยชน์นิยม

การวิเคราะห์การกระทำของธานอสผ่านกรอบแนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) จำเป็นต้องแยกพิจารณาระหว่างประโยชน์นิยมเชิงการกระทำ (Act Utilitarianism) และประโยชน์นิยมเชิงกฎ (Rule Utilitarianism) เพื่อประเมินว่าสมการทางจริยธรรมของธานอสสามารถบรรลุเป้าหมายการเพิ่มพูนอรรถประโยชน์สูงสุด (Utility Maximization) ได้จริงหรือไม่ (Bentham, 1789; Mill, 1863)

หากพิจารณาในมุมมองของ ประโยชน์นิยมเชิงการกระทำ มาตรการของธานอสอาจอ้างความชอบธรรมเชิงศีลธรรมขั้นต้นได้ เนื่องจากเป็นความพยายามป้องกันมหันตภัยทางกายภาพที่จะส่งผลให้ปริมาณอรรถประโยชน์รวมสุทธิของจักรวาลลดลงเหลือศูนย์ หากเกิดการแย่งชิงทรัพยากรจนอารยธรรมต่าง ๆ ล่มสลายลง ธานอสจึงทำการคำนวณอรรถประโยชน์รวมเชิงปริมาณ (Quantitative Hedonic Calculus) โดยมองว่าความทุกข์อันเกิดจากการสูญเสียประชากรครึ่งหนึ่งในปัจจุบัน เป็น "ราคาที่ต้องจ่าย" เพื่อแลกกับสุขภาวะและความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาวของประชากรอีกครึ่งหนึ่งที่เหลือรอด

อย่างไรก็ตาม เมื่อประเมินด้วยกรอบ ประโยชน์นิยมเชิงกฎ และการคำนวณผลลัพธ์ในระยะยาวอย่างรอบด้าน (Comprehensive Consequentialism) จะพบว่าแนวคิดความยุติธรรมของธานอสเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและข้อบกพร่องเชิงการคำนวณ (Calculation Deficit) ดังนี้:

1) การละลายต้นทุนเชิงจิตวิทยาและเสถียรภาพทางสังคม (Social Trauma as Negative Utility): ทานอสมองข้าม "ความทุกข์รวมเชิงลบ" (Aggregate Negative Utility) ที่เกิดขึ้นจากความเศร้าโศก เสียใจและการสูญเสียผู้ค้าจนเชิงโครงสร้างอย่างฉับพลัน ซึ่งก่อให้เกิดความบอบช้ำทางจิตใจและภาวะอัมพาตเชิงระบบสถาบันของสังคมในกลุ่มผู้รอดชีวิต ส่งผลให้อรรถประโยชน์ในระยะยาวไม่ได้เพิ่มขึ้นตามที่ทานอศาคาการณ (Mulgán, 2007)

2) การทำลายฐานรากของความเชื่อมั่น (Erosion of Rules and Trust): การประกาศใช้กฎเกณฑ์ที่ยอมรับอภิมหาฆาตกรรม (Mass Liquidation) เพื่อเป้าหมายเชิงอรรถประโยชน์ ย่อมส่งผลให้สังคมโดยรวมตกอยู่ภายใต้สภาวะหวาดระแวงและสูญเสียความปลอดภัยพื้นฐานในชีวิต ซึ่งเป็นตัวบ่อนทำลายเงื่อนไขและเสถียรภาพในการสร้างอรรถประโยชน์ขึ้นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตในระยะยาว

ดังนั้น แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเชิงเป้าหมายของทานอสจึงเป็นเพียงประโยชน์นิยมที่บกพร่องและตื้นเขิน เพราะไม่ได้นำปัจจัยความทุกข์เชิงโครงสร้างและความมั่นคงทางจิตวิทยามาคำนวณในระบบสัมบูรณ์อย่างครบถ้วน

2) การประเมินการกระทำของทานอสผ่านจริยศาสตร์แบบคานต์

จริยศาสตร์หน้าที่นิยมของอิมมานูเอล คานต์ (Kantian Deontology) ปฏิเสธการอ้างผลลัพธ์เชิงตัวเลขทุกรูปแบบเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินความชอบธรรมทางศีลธรรม โดยยืนยันว่าการกระทำที่ถูกต้องต้องดำเนินตามกฎหน้าที่ทางศีลธรรม (Moral Duty) ที่เป็นสากลและไม่ขึ้นกับผลลัพธ์ปลายทาง (Kant, 1785/1993) จากการประเมินการกระทำของทานอสผ่านกฎข้อสั่งเด็ดขาด (Categorical Imperative) ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

การละเมิดหลักมนุษยภาพในฐานะเป้าหมายในตัวเอง (The Formula of Humanity): คานต์ระบุอย่างชัดเจนว่า สิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล (Rational Beings) ต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะ "เป้าหมายในตัวเอง" (End-in-itself) เสมอ และต้องไม่ถูกลดทอนลงไปเป็นเพียง "เครื่องมือ" (Mere Means) สำหรับการบรรลุเป้าหมายอื่น (Kant, 1785/1993; Wood, 2008) มาตรการตัดสินนี้เพื่อกวาดล้างสิ่งมีชีวิตครึ่งหนึ่งของทานอส ถือเป็นการใช้ชีวิตของผู้ถูกทำลายล้างเป็นเครื่องมือเชิงกลไกเพื่อรักษาเสถียรภาพเชิงทรัพยากรของส่วนรวม การกระทำนี้จึงเป็นการละเมิดและทำลายศักดิ์ศรีในตัวเองของชีวิต (Inherent Dignity) อย่างรุนแรงและไม่อาจยอมรับได้ในทุกกรณีทางศีลธรรม หากนำหลักการกระทำของทานอสมาทดสอบเพื่อสถาปนาเป็นกฎสากล (Universal Law) ว่า "ผู้มีอำนาจสามารถทำลายล้างสิ่งมีชีวิตครึ่งหนึ่งเมื่อใดก็ได้เพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลน" จึงเป็นความย้อนแย้งเชิงตรรกะของกฎสากล (Contradiction in Conception) กฎนี้ย่อมทำลายหลักการดำรงอยู่และความคงอยู่ของชีวิตซึ่งเป็นเป้าหมายตั้งต้นของการรักษาโลก ข้อเสนอดังกล่าวจึงเป็นโมฆะและขัดแย้งในตัวเองเชิงตรรกะอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น ในแง่จริยศาสตร์แบบคานต์ ความพยายามของทานอสจึงจัดเป็นการกระทำที่ไม่มีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และเป็นอาชญากรรมทางศีลธรรมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนคุณค่าอันประมาณค่ามิได้ (Price-less Dignity) ของชีวิตให้กลายเป็นเพียงราคาหรือปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่สามารถแลกเปลี่ยนได้ (O'Neill, 1989)

3. การวิพากษ์แนวคิดความยุติธรรมเชิงการทำลายผ่านกรอบพุทธปรัชญา

พุทธปรัชญาประเมินคุณค่าทางศีลธรรมและการกระทำผ่านโครงข่ายที่มีความซับซ้อนและลึกซึ้งโดยมุ่งพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา (Cetanā) ลักษณะการกระทำ (Kamma) และวิบากกรรม (Vipākā) ที่ส่งผลต่อกระบวนการเกิดและดับแห่งทุกข์ (Dukkha) (Rahula, 1974; Gethin, 1998; Harvey,

2013) เมื่อนำกรอบแนวคิดพุทธปรัชญามาวិพากษ์แนวคิดความยุติธรรมเชิงทำลายล้างของทานอส ปรากฏข้อค้นพบสำคัญดังนี้

การวิเคราะห์มิติด้านเจตนาและอกุศลมูล (Analysis of Intentionality and Unwholesome Roots): พุทธปรัชญาถือว่า "เจตนาคือกรรม" (Thai Tipiṭaka, Vol. 22, Sutta 334, p. 462) แม้ทานอสจะพยายามแสดงออกว่าตนมี "เจตนาเพื่อส่วนรวม" (Altruistic Intention) แต่การเลือกใช้วิธีการทำลายล้างชีวิตอย่างเป็นระบบชี้ให้เห็นว่า เจตนาเบื้องลึกของเขาถูกครอบงำด้วย อกุศลมูล (Unwholesome Roots) สามประการ ได้แก่ โทสะ (Dosa - ในแง่ของปฏิฆะ ความพยายามฝืนและปฏิเสธสภาพความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติด้วยความรุนแรง) และ โมหะ (Moha - อวิชชา ความหลงผิดและไม่เข้าใจความจริงแท้เชิงโครงสร้างระบบเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมและไตรลักษณ์) การกระทำที่ตั้งอยู่บนอกุศลมูลจึงส่งผลให้สภาพจิตใจของผู้กระทำบิดเบี้ยวและสร้างกรรมหนัก (ครุกรรม) ที่มีผลลัพธ์เป็นความทุกข์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การละเมิดหลักอหิงสาและความจริงแท้ของอริยสัจ (Violation of Non-violence and Noble Truths): พระพุทธศาสนายืนยันในคุณค่าของอหิงสา (Non-violence) และเมตตากรุณาอย่างสากล โดยเน้นย้ำว่าชีวิตทุกชีวิตต่างรักตัวกลัวตายและรักสุขเกลียดทุกข์ (Thai Tipiṭaka, Vol. 25, Sutta 20, p. 41) ความยุติธรรมของทานอสซึ่งตั้งอยู่บนการเข่นฆ่าทำลายชีวิตจึงขัดแย้งกับวิถีพุทธจริยศาสตร์อย่างสิ้นเชิง ยิ่งไปกว่านั้น ตามหลักอริยสัจ 4 ความทุกข์ไม่ได้ดับไปด้วยการลดปริมาณผู้ทรมานทุกข์หรือการจัดสรรปัจจัยวัตถุภายนอก แต่ดับลงด้วยการเข้าใจสภาพความจริงและละตัณหา (Taṇhā) ภายในจิตใจ การกระทำของทานอสจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ "ปลายเหตุทางกายภาพ" โดยละเลยการพัฒนาทางจิตวิญญาณและความบกพร่องทางปัญญา (Ignorance) ซึ่งเป็นรากเหง้าของความขาดแคลนและความเห็นแก่ตัวเชิงโครงสร้าง (Keown, 2005)

ดังนั้น ในมุมมองพุทธปรัชญา มาตรการของทานอสจึงไม่ใช่ความยุติธรรม แต่เป็น "ภาพลวงตาเชิงจริยธรรม" (Moral Delusion) ที่ขยายวงจรแห่งความระทมทุกข์ (Samsaric Suffering) ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างทุกข์ใหม่เพื่อแก้ทุกข์เก่าอันขัดต่อตรรกะแห่งการหลุดพ้นอย่างสิ้นเชิง

ตารางที่ 1: สรุปผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดจริยศาสตร์สามมิติ

วัตถุประสงค์	กรอบแนวคิด	ผลการวิเคราะห์	ข้อสังเกตเชิงปรัชญา
1) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความยุติธรรมของทานอส	ประโยชน์นิยม (Utilitarianism)	อธิบายความชอบธรรมเชิงเป้าหมายในการปกป้องและเพิ่มอรรถประโยชน์รวม (Aggregate Utility)	มุ่งคำนวณผลรวมเชิงปริมาณ แต่ละเลยมิติความยุติธรรมต่อปัจเจกภาพและการกระจายคุณค่าอย่างเป็นธรรม
2) เพื่อประเมินการกระทำของทานอส	จริยศาสตร์แบบคานต์ (Kantian Ethics)	ละเมิดกฎศีลธรรมสากลอย่างสิ้นเชิงจากการลดทอนคุณค่าสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผลให้เป็นเพียงเครื่องมือเชิงกลไก (Mere Means)	เจตนาธรรมณ์เชิงผลลัพธ์ไม่สามารถสร้างความชอบธรรม (Justify) ให้แก่การละเมิดความเป็นเป้าหมายในตนเอง (End-in-itself) ของชีวิต
3) เพื่อวิพากษ์แนวคิดความยุติธรรมเชิงการทำลาย	พุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy)	จัดเป็น อกุศลกรรมที่ ถูกขับเคลื่อนด้วยโทสะและโมหะ (อวิชชา) ซึ่งขยายวงจรแห่งความทุกข์ (Dukkha) แก่ทุกฝ่าย	ความยุติธรรมเชิงพุทธต้องสอดคล้องกับกระบวนการดับทุกข์ที่ต้นตอตามหลักอริยสัจ ไม่ใช้การคำนวณผลลัพธ์เชิงปริมาณทางวัตถุ

หมายเหตุ: ตารางนี้สังเคราะห์จากการวิเคราะห์เชิงวิภาษวิธี (Dialectical Comparison) ตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อแสดงความไม่ลงรอยกันเชิงมโนทัศน์ (Paradigm Tensions) ระหว่างจริยศาสตร์สามกระแสหลัก โดยใช้ให้เห็นเส้นแบ่งทางความคิดระหว่างเกณฑ์ตัดสินเชิงผลลัพธ์ของประโยชน์นิยม (Utilitarianism), กฎเกณฑ์หน้าที่สัมบูรณ์ของหน้าที่นิยม (Deontology), และโครงข่ายแห่งเจตนาและการลดทุกข์ทางจิตวิทยาของพุทธจริยศาสตร์ (Buddhist Ethics) ซึ่งผลการวิเคราะห์ร่วมยืนยันว่ามาตรการความยุติธรรมที่พึ่งพิงเพียงมิติผลลัพธ์เชิงกายภาพภายนอกโดยละเลยมิติหน้าที่และเจตนาภายใน ไม่สามารถสถาปนาขึ้นเป็นความยุติธรรมที่แท้จริงได้

อภิปรายผล (Discussion)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นความขัดแย้งเชิงจริยธรรมระหว่าง ผลลัพธ์โดยรวม (Consequences), หน้าที่ทางศีลธรรม (Deontological Duty), และเจตนาธรรมของการกระทำ (Moral Intention) ผ่านกรณีศึกษา “ทานอส” การวิเคราะห์แต่ละกรอบแนวคิดเผยให้เห็นมิติที่แตกต่างกันของความยุติธรรมเชิงปรัชญา ข้อค้นพบจากการวิจัยเผยให้เห็นข้อโต้แย้งทางจริยศาสตร์เชิงลึก (Fundamental Ethical Tension) ระหว่างเป้าหมายเชิงอรรถประโยชน์รวม หน้าที่ทางศีลธรรมที่ละเมิดมิได้ และกระบวนการผลิตซ้ำแห่งความทุกข์เชิงกรรม สอดคล้องกับข้อสังเกตของ จูเลีย ไตรเวอร์ (Julia Driver) และ เชลลี คาแกน (Shelly Kagan) ที่ชี้จุดสำคัญในจริยศาสตร์บรรทัดฐานคือข้อขัดแย้งระหว่าง “ผลลัพธ์ของระบบโดยรวม” กับ “ข้อจำกัดเชิงกระบวนการและคุณค่าภายในของบุคคล” (Driver, 2014; Kagan, 1998) เพื่อให้เห็นการเปรียบเทียบเชิงลึก ผู้วิจัยได้อภิปรายประเด็นข้อโต้แย้งดังกล่าวผ่านการผสมผสานมิติจริยศาสตร์ทั้งสามเข้าด้วยกัน โดยแยกรายละเอียดอภิปรายดังนี้

1. มิติของประโยชน์นิยม: ระหว่างผลรวมเหนือปัจเจกกับคุณค่าสัมบูรณ์ของมนุษย์

จากมุมมองประโยชน์นิยม การกระทำของทานอสสามารถอธิบายได้ว่าเป็นความพยายามสร้างประโยชน์สูงสุดหรือเพิ่มพูนอรรถประโยชน์รวม (Aggregate Utility) เพื่อให้เอกภพอยู่รอดจากการล่มสลายเชิงระบบนิเวศ (Bentham, 1789; Mill, 1863) ทว่าการคิดคำนวณเชิงปริมาณนิยม (Quantitativism) ที่มุ่งเน้นผลรวมเพียงอย่างเดียวอาจละเลยศักดิ์ศรีและสิทธิของปัจเจกบุคคล ซึ่ง ทิม มัลแกน (Tim Mulgan) วิเคราะห์ว่า การประเมินความยุติธรรมเพียงจากผลรวมทางสถิติมักนำไปสู่ภาวะละเลยความยุติธรรมและการกระจายคุณค่าที่ยุติธรรมต่อปัจเจกบุคคล (Mulgan, 2007)

สมการของทานอสที่ยอมรับการทำลายล้าง 50% ของชีวิตเพื่อรักษาชีวิตอีก 50% สะท้อนว่าเขาไม่ได้ตระหนักถึง “ความแตกต่างของบุคคล” (The Distinctness of Persons) ทว่ากลับมองปัจเจกเป็นเพียงวัตถุที่สามารถแลกเปลี่ยนหรือสลบที่ได้ในกระดานคำนวณอรรถประโยชน์ ซึ่งขัดแย้งกับข้อเสนอของ โทมัส ฮิลล์ (Thomas E. Hill) ในทางตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงที่ยืนยันผ่านจริยศาสตร์ของคานต์ว่า หลักการความเป็นเป้าหมายในตนเองนั้นทำหน้าที่เป็น “ข้อจำกัดเชิงสิทธิและหน้าที่ที่ละเมิดมิได้” (Deontological Constraints) ซึ่งไม่อาจถูกลดทอนหรือแทนที่ด้วยผลประโยชน์ทางกายภาพใด ๆ แม้ผลลัพธ์นั้นจะอ้างว่าสร้างความอยู่รอดของจักรวาลก็ตาม (Hill, 2000) เช่นเดียวกับข้อเขียนของ โอนอรา โอเนลล์ (Onora O’Neill) ที่ชี้ว่า การสถาปนาความยุติธรรมโดยมีวิธีการที่ละเมิดเสรีภาพและสิทธิในการดำรงอยู่ของผู้อื่น ย่อมไม่สามารถสร้างความชอบธรรมเชิงจริยศาสตร์สัมบูรณ์ได้ (O’Neill, 1989) เส้นแบ่งทางความคิดในมิตินี้แสดงให้เห็น ในขณะที่ประโยชน์นิยมพยายามปรับโครงสร้างระบบโดยการเสียสละปัจเจก แต่จริยศาสตร์หน้าที่นิยมชี้ให้เห็นว่าการเสียสละปัจเจกในฐานะเครื่องมือคือการสลายกฎศีลธรรมโดยสิ้นเชิง

2. มิติของจริยศาสตร์แบบคานต์: หน้าที่ทางศีลธรรมกับมายาคติเรื่องสิ่งจำเป็นที่เลวร้าย

จริยศาสตร์ของคานต์เน้นย้ำว่า หน้าที่ทางศีลธรรม (Moral Duty) และศักดิ์ศรีของมนุษย์ (Human Dignity) เป็นสิ่งสมบูรณ์ที่ละเมิดไม่ได้ (Kant, 1785/1993; Wood, 2008) มาตรการของทานอสซึ่งถือเป็น "วิธีการที่ชั่วร้ายเพื่อเป้าหมายที่ดีงาม" (The Ends Justify the Means) ขัดแย้งกับหน้าที่ทางศีลธรรมที่บริสุทธิ์อย่างเป็นระบบ ทว่าเมื่อเปรียบเทียบเชิงลึกกับกรอบพุทธปรัชญา จะพบจุดปะทะทางความคิดที่น่าสนใจ แม้ทั้งสองสำนักจะปฏิเสธตรรกะแบบประโยชน์นิยมของทานอสร่วมกัน ทว่ามีฐานรากในการวิพากษ์วิธีคิดเรื่อง "สิ่งจำเป็นที่เลวร้าย" (Necessary Evil) ในมิติที่ต่างออกไป

คานต์มองความผิดพลาดของทานอสผ่าน "การละเมิดกฎหน้าที่" (Rule Violation) ขณะที่พุทธปรัชญาชี้ให้เห็นลึกซึ้งถึง "ความหลงผิดเชิงญาณวิทยาและสภาวะจิตวิทยา" (Epistemological and Psychological Delusion) โดย ดาเมียน คีออน (Damien Keown) อธิบายว่า ในพุทธจริยศาสตร์ การกระทำใด ๆ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของโทสะและโมหะ (อวิชชา) ย่อมไม่อาจนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ดีงามได้อย่างแท้จริง เนื่องจากกรรมชั่วและกรรมดีมีวิบากที่แยกส่วนกันอย่างชัดเจนตามกฎของสภาวะธรรมชาติ (Keown, 2005) ทานอสหลงคิดว่าการเข่นฆ่าเป็นภาระทางศีลธรรมที่ตนจำต้องแบกรับเพื่อปกป้องจักรวาล ทว่าในกรอบแนวคิดทางพุทธปรัชญา ทศณะดังกล่าวเป็นเพียง "ความหลงผิดทางศีลธรรม" (Moral Delusion) และเป็นเพียงการอ้างสิทธิ์เหนือกฎแห่งกรรมเท่านั้น ความจริงแท้เชิงภววิทยา คือ การทำลายล้างชีวิตครั้งจักรวาลย่อมส่งผลเป็นอนุสสาวีบาอย่างทันทีในรูปแบบของความเคียดแค้นและการปะทะนองเลือดครั้งใหม่ ซึ่งเป็นการยืนยันความย้อนแย้งที่ว่า วิธีการที่รุนแรงของเขาไม่มีวันบรรลุหน้าที่ที่ขอบธรรมได้ แต่จะยิ่งผลิตซ้ำโครงข่ายแห่งความรุนแรงต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

3. มิติของพุทธปรัชญา: การดับทุกข์ที่ต้นตอกับการจัดสรรพหยากรภายนอก

พุทธปรัชญามองความยุติธรรมผ่านมิติของ เจตนา (Cetanā) การกระทำ (Kamma) และผลกระทบต่อสภาวะแห่งทุกข์ (Dukkha) (Rahula, 1974; Gethin, 1998; Harvey, 2013) การเปรียบเทียบเชิงสรีระหว่างสังขนิยมเชิงระบบนิเวศ (Ecological Realism) ของทานอสที่มุ่งจัดการสัดส่วนทรัพยากรภายนอก กับพุทธศาสนาที่มุ่งดับทุกข์จากสภาวะจิตวิทยาภายใน เผยให้เห็นจุดแยกที่สำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางสังคม

สมมติฐานของทานอสและระบบคิดแบบประโยชน์นิยมบางกระแสตั้งอยู่บนแนวคิดสังขนิยมเชิงวัตถุ (Material Realism) ซึ่งมองว่า ความทุกข์ระทม ความขัดแย้ง และความยากจน เกิดจากความจำกัดของทรัพยากรทางวัตถุภายนอกเท่านั้น ดังนั้น ทางออกเดียวคือการปรับสมดุลสัดส่วนตัวเลขประชากรต่อทรัพยากร ทว่าในกรอบแนวคิดพุทธปรัชญา วอลโปลา ราหุล (Walpola Rahula) อธิบายว่า สมมติฐานนี้มองข้ามธรรมชาติของจิตใจมนุษย์ เพราะตราปใดที่ "ตัณหา" (ความอยากอันไร้ขอบเขต) และ "อวิชชา" (ความไม่รู้แจ้งในสัจจะ) ยังไม่ได้รับการขจัดออกไป การเพิ่มพูนทรัพยากรหรือการลดประชากรลงครึ่งหนึ่งผ่านการดีดนิ้วก็ไม่ช่วยดับทุกข์ได้อย่างแท้จริง (Rahula, 1974)

หากพิจารณาผ่านกระบวนการแห่งปฏิจกสมุปบาท (Paṭiccasamuppāda) ซึ่งอธิบายโครงข่ายปัจจัยสัมพันธ์แห่งชีวิตและธรรมชาติ (Gethin, 1998; Harvey, 2013) ประชากรที่รอดชีวิตครึ่งหนึ่งของจักรวาลย่อมจะขับเคลื่อนด้วยแรงตัณหาเพื่อแย่งชิงและสะสมทรัพยากรที่กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง จนในที่สุด วิกฤตการณ์ขาดแคลนก็จะวนกลับมาฉายซ้ำในเวลาอันสั้น มาตรการของทานอสจึงเป็นเพียงการเลื่อนสภาวะล่มสลายชั่วคราว ทว่ากลับต้องแลกด้วยการก่อบาปกรรมระดับอภิมหาภาพและการสร้างบาดแผลเชิงอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ให้กับเหยื่อครึ่งก่อนจักรวาลอย่างทนทุกข์ทรมาน

4. การเชื่อมโยงกรอบแนวคิดและข้อค้นพบ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า

1) **ประโยชน์นิยม (Utilitarianism)** เน้นผลรวม → อธิบายเหตุผลของทานอสได้ แต่ละเลยปัจเจกบุคคล (Mulgan, 2007)

2) **จริยศาสตร์แบบคานต์ (Kantian ethics)** เน้นหน้าที่และศักดิ์ศรี → การกระทำไม่ชอบธรรม แม้ผลรวมดี (Hill, 2000; O'Neill, 1989)

3) **พุทธปรัชญา (Buddhist philosophy)** เน้นเจตนาและการลดทุกข์ → การกระทำสร้างทุกข์ ไม่เกิดความสุขแท้จริง (Keown, 2005; Rahula, 1974)

การวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่า การอ้างความชอบธรรมจากผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว มีข้อจำกัดเชิงปรัชญาและจริยธรรม การทำลายชีวิตในนามของความดี ไม่สามารถเป็นตัวแทนของความยุติธรรมอย่างแท้จริง การเปรียบเทียบกรอบแนวคิดสามแนวทำให้เห็น ความขัดแย้งและความสมดุลระหว่างผลลัพธ์ หน้าที่ และเจตนา

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research-Derived Knowledge)

การวิเคราะห์และการประเมินการกระทำของทานอสผ่านกรอบสามแนวคิดเชิงจริยศาสตร์นี้ ไม่เพียงแต่ช่วยถอดรหัสพฤติกรรมของตัวละครในเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น ทว่าได้เปิดมิติใหม่เชิงทฤษฎีในการทำ ความเข้าใจโมโนทัศน์ "ความยุติธรรม" และ "ขอบเขตความชอบธรรมทางศีลธรรมของการใช้ความรุนแรงใน ภาวะวิกฤต" ผลการวิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมเชิงปรัชญาออกเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ข้อค้นพบเชิงปรัชญา (Philosophical Findings)

1) ข้อจำกัดของตรรกะประโยชน์นิยมเชิงปริมาณ: การอ้างความชอบธรรมโดยอิงผลลัพธ์รวมเพียงอย่างเดียว (Consequentialist Calculus) ในลักษณะของประโยชน์นิยมเชิงการกระทำ อาจใช้เป็นเหตุผลบังหน้าเพื่อรับรองอภิมหาความรุนแรงหรือการกระทำที่โหดร้ายได้ ทว่าแท้จริงแล้วกลับขัดแย้งกับหลักสิทธิของปัจเจกภาพและการกระจายอรรถประโยชน์อย่างเป็นธรรมในระยะยาว (Mill, 1863; Mulgan, 2007)

2) ความเด็ดขาดของกฎศีลธรรมที่ละเมิดมิได้: กรอบจริยศาสตร์หน้าที่นิยมแบบคานต์ ยืนยันว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวเองของสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล เป็นหลักการสัมบูรณ์ที่ไม่สามารถถูกแลกเปลี่ยนหรือลดทอนให้กลายเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อตอบสนองต่อผลลัพธ์ปลายทางได้ ไม่ว่าผลลัพธ์นั้นจะส่งผลดีต่อระบบโดยรวมเพียงใดก็ตาม (Hill, 2000; O'Neill, 1989)

3) ฐานรากเชิงกรรมพุทธจริยศาสตร์: พุทธปรัชญายืนยันว่า มาตรการที่ตั้งอยู่บนการทำลายล้างชีวิตจำนวนมาก ไม่อาจนำไปสู่การลดและดับทุกข์ (Nirodha) ที่แท้จริงได้ เนื่องจากโครงสร้างแห่งความรุนแรงถูกขับเคลื่อนด้วยอภิมหาตัณหา (โทสะ/โมหะ) ซึ่งจะมีวิบากกรรมเป็นความขัดแย้งและการผลิตซ้ำวงจรแห่งความทุกข์ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Rahula, 1974; Keown, 2005; Harvey, 2013)

2. คุณค่าทางทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ (Theoretical Value and Application)

1) การสร้างระบบตรวจสอบศีลธรรมก่อนดำเนินนโยบาย: งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการตรวจสอบความชอบธรรมเชิงจริยธรรม นโยบายสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อชีวิตหรือทรัพยากรของประชาชนก่อนอ้างผลลัพธ์เป็นตัวชี้วัดความยุติธรรม โดยปฏิเสธการใช้ตัวเลขเชิงปริมาณหรือผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจเป็นตัวตัดสินความยุติธรรมเพียงมิติเดียว

2) กรอบการศึกษาแบบสหวิทยาการเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ใหม่: สามารถนำไปพัฒนาต่อให้เป็นกรอบวิเคราะห์เชิงลึกทางด้านพุทธศาสนาและปรัชญา สำหรับศึกษาปัญหาความขัดแย้งทางสังคม วัฒนธรรม วิกฤตการณ์การจัดสรรทรัพยากรทางการแพทย์ในภาวะโรคระบาด (Triage) หรือนโยบายวิศวกรรมทางนิเวศวิทยา (Geo-engineering) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการรุนแรงในภาวะวิกฤต (Gethin, 1998; Rawls, 1971)

3. นวัตกรรมเชิงกรอบวิเคราะห์ใหม่: พิกัดเชิงจริยศาสตร์สามมิติ (The Tripartite Matrix of Crisis Justice Model)

ผู้วิจัยได้ต่อยอดจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งสามกรอบแนวคิด สู่การสถาปนา นวัตกรรมเชิงมนทัศน์เรียกว่า "แบบจำลองพิกัดจริยศาสตร์สามมิติ" (The Tripartite Matrix of Crisis Justice - TMCJ) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเมินและตัดสินใจเชิงนโยบายในภาวะวิกฤต โดยแบบจำลองนี้ทำหน้าที่ประสานรอยเลื่อนระหว่างแกนจริยศาสตร์ 3 มิติ ได้แก่

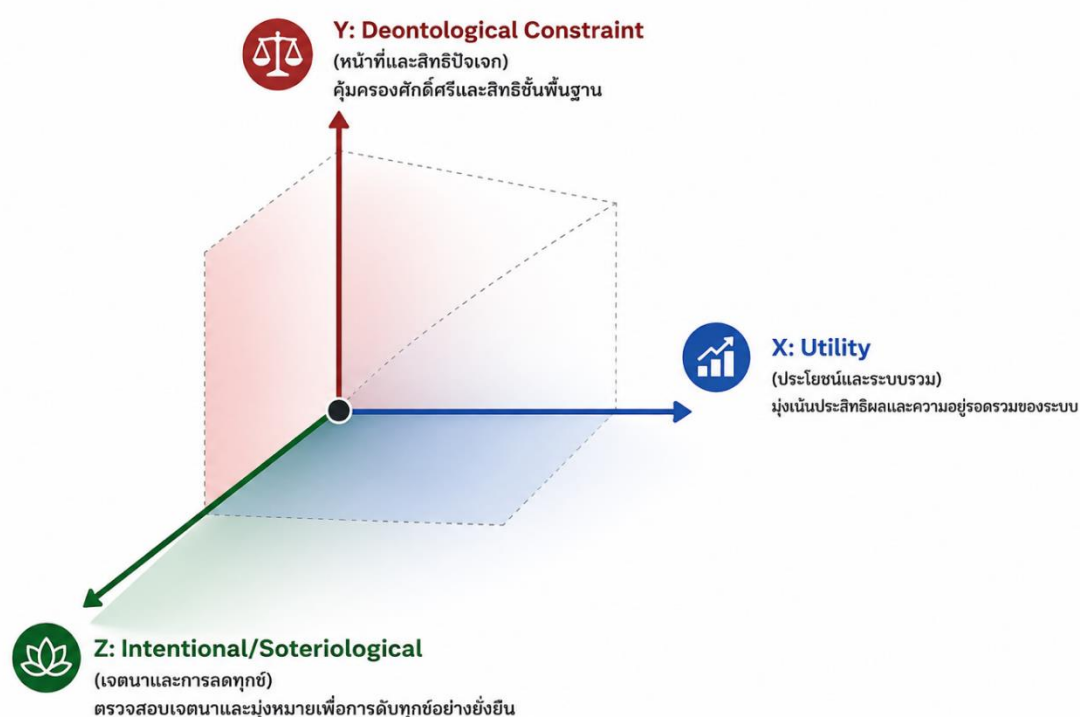

Figure 1: The Tripartite Matrix of Crisis Justice Model (TMCJ)

ภาพที่ 1: พิกัดจริยศาสตร์สามมิติ

แกน X (Consequential Utility Dimension): ตรวจสอบประสิทธิผลและการกระจายทรัพยากรเพื่อให้ระบบสังคมโดยรวมอยู่รอดได้ทางกายภาพ

แกน Y (Deontological Agency Dimension): ควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดนโยบายที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการใช้ปัจเจกเป็นเพียงสถิติเพื่อความรอดของระบบ

แกน Z (Intentional and Existential Dimension): ตรวจสอบความบริสุทธิ์ของเจตนา และการมุ่งดับความทุกข์เชิงจิตวิทยาทางสังคมอย่างยั่งยืน แทนการจัดการทรัพยากรภายนอกเพียงอย่างเดียว

แนวทางบูรณาการนี้ช่วยสร้างระบบการตรวจสอบศีลธรรมที่มีความรอบด้าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ความยุติธรรมเชิงนโยบายในเหตุการณ์ความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองร่วมสมัย ที่มักอ้าง "ผลประโยชน์ของส่วนรวม" (The Greater Good) เป็นข้ออ้างหลักในการละเมิดสิทธิของกลุ่มปัจเจก หรือคนชายขอบ (Driver, 2014; Kagan, 1998)

สรุป (Conclusion)

จากการอภิปรายผลและองค์ความรู้จากการวิจัย ชี้ให้เห็นว่า ข้อเสนอ "ความยุติธรรมเชิงทำลายล้าง" (Justice through Destruction) ของทานอสในการตีตนเพื่อกวาดล้างสิ่งมีชีวิตครึ่งจักรวาล เป็นเพียงข้ออ้างเชิงอุดมการณ์ที่บกพร่องและไม่สามารถสถาปนาขึ้นเป็นความยุติธรรมที่แท้จริงได้ในทุกมิติของจริยศาสตร์บรรทัดฐาน การวิเคราะห์เปรียบเทียบเผยให้เห็นรอยเลื่อนที่สำคัญในการคิดคำนวณของเขา โดยภายใต้กรอบประโยชน์นิยม แม้มาตรการนี้จะมุ่งรักษาสมดุลของระบบนิเวศภายนอก แต่การละเลยต้นทุนเชิงจิตวิทยาทางสังคมและความบอบช้ำเชิงระบบของปัจเจกชน ส่งผลให้อรรถประโยชน์ในระยะยาวตกต่ำลง และทำลาย baseline ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ในขณะเดียวกัน จริยศาสตร์หน้าที่นิยมของคานต์และพุทธปรัชญาได้ร่วมกันปิดรอยร้าวทางศีลธรรมของตรรกะแบบเป้าหมายนิยมได้อย่างเด็ดขาด โดยจริยศาสตร์ของคานต์ยืนยันว่า การพรากชีวิตปัจเจกหรือการใช้สิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผลเป็นเพียงเครื่องมือเชิงกลไกเพื่อบรรลุผลลัพธ์ของระบบ เป็นการปฏิเสธศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และขัดแย้งในตัวเองเชิงตรรกะอย่างสิ้นเชิง ส่วนพุทธจริยศาสตร์ยืนยันว่า กรรมอันตั้งอยู่บนโทสะและโมหะ (อวิชชา) ไม่อาจนำไปสู่การดับทุกข์ได้จริงตามกฎธรรมชาติ เนื่องจากวิธีการที่รุนแรงรังแต่จะผลิตซ้ำวงจรแห่งแรงแห่งความทุกข์เชิงโครงสร้างต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

การประเมินวิกฤตการณ์ทางสังคมผ่านแบบจำลอง "พิกัดจริยศาสตร์สามมิติ" (TMCJ Model) ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นำไปสู่ข้อสรุปว่า คุณภาพของความยุติธรรมที่แท้จริงไม่สามารถพึ่งพิงเพียงมิติด้านผลลัพธ์เชิงปริมาณวัตถุภายนอก แต่จำเป็นต้องประสานสิทธิและหน้าที่ที่ละเมิดมิได้ของปัจเจกบุคคล ควบคู่ไปกับการยกระดับเจตนาเชิงปัญญาเพื่อดับตัณหาและความเห็นแก่ตัวภายในจิตใจมนุษย์ ซึ่งเป็นรากเหง้าของวิกฤตการณ์ที่แท้จริงหาใช่ปริมาณความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations)

1) การกำหนดเกณฑ์จริยธรรมในสภาวะวิกฤต: นโยบายสาธารณะหรือมาตรการในสภาวะฉุกเฉิน (เช่น การจัดสรรทรัพยากรทางการแพทย์ในภาวะโรคระบาดใหญ่ หรือมาตรการควบคุมประชากรเชิงนิเวศ) ต้องบรรจุ "ข้อจำกัดเชิงสิทธิและหน้าที่ที่ละเมิดมิได้" เข้าเป็นเกณฑ์บังคับ เพื่อป้องกันมิให้เกิดนโยบายเชิงประโยชน์นิยมที่ยอมเสียสละชีวิตของปัจเจกหรือกลุ่มคนชายขอบเพื่อความอยู่รอดของคนส่วนใหญ่

2) การบูรณาการดัชนีชี้วัดความสุขเชิงลึก: รัฐและสถาบันนโยบายควรเลิกใช้ดัชนีชี้วัดเชิงกายภาพหรือเศรษฐกิจทางวัตถุเพียงด้านเดียว แต่ต้องนำแบบจำลองพิกัดจริยศาสตร์สามมิติ The Tripartite Matrix of Crisis Justice Model (TMCJ) ไปปรับใช้เพื่อประเมินความมั่นคงเชิงจิตวิทยาทางสังคมและเสถียรภาพทางศีลธรรมของสังคมในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยเชิงปรัชญา (Philosophical Research Recommendations)

1) การขยายพรมแดนพุทธจริยศาสตร์วิพากษ์: สมควรส่งเสริมการวิจัยเชิงลึกที่เปรียบเทียบพุทธจริยศาสตร์กับทฤษฎีนิเวศวิทยาการเมืองร่วมสมัย เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการรับมือกับวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมโลกโดยไม่เปิดช่องให้แก๊สพิษฟาสซิสต์เชิงนิเวศวิทยา (Ecological Fascism) ที่มักอ้างความจำเป็นด้านระบบนิเวศเพื่อจำกัดสิทธิของมนุษย์

2) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่เชิงโครงสร้างกับเจตจำนงภายใน: ควรสนับสนุนการวิจัยเชิงทฤษฎีที่บูรณาการแนวคิดเรื่องหน้าที่และสิทธิของปรัชญาตะวันตก (Deontology) เข้ากับกฎธรรมชาติเชิงกรรมและเจตนาของตะวันออก เพื่อพัฒนาทฤษฎีจริยศาสตร์บูรณาการที่ตอบสนองต่อสังคมพหุวัฒนธรรมสมัยใหม่

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Future Research)

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบในมิติของปรัชญาการเมืองคลาสสิกเพิ่มเติม เช่น ทศนะของ โทมัส ฮ็อบส์ (Thomas Hobbes) หรือ นิโคโล มาคิอาเวลลี (Niccolò Machiavelli) ต่อความชอบธรรมของการใช้อำนาจเด็ดขาดในภาวะอนาธิปไตยเชิงระบบของทานอส

2) สมควรนำกรอบการวิเคราะห์ภักตจริยศาสตร์สามมิติ (TMCJ Model) ไปทดสอบประยุกต์ใช้กับกรณีศึกษาในโลกจริง เช่น จริยธรรมการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ในการตัดสินใจเลือกทำลายล้างเพื่อเป้าหมายเฉพาะ (AI Autonomous Weapon Ethics) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและข้อจำกัดของแบบจำลองในการรับมือกับความท้าทายยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนผ่าน

เอกสารอ้างอิง (References)

- Bentham, J. (1789). *An introduction to the principles of morals and legislation*. Clarendon Press.
- Bukatman, S. (2012). *The poetics of Slumberland: Animated spirits and the animulating of art*. University of California Press.
- Driver, J. (2014). *The history of utilitarianism*. Routledge.
- Gethin, R. (1998). *The foundations of Buddhism*. Oxford University Press.
- Harvey, P. (2013). *An introduction to Buddhist ethics: Foundations, values and issues*. Cambridge University Press.
- Hill, T. E. (2000). *Respect, pluralism, and justice: Kantian perspectives*. Oxford University Press.
- Johnston, K. M. (2018). *Science fiction film: A critical introduction*. Berg.
- Kagan, S. (1998). *Normative ethics*. Westview Press.
- Kant, I. (1993). *Groundwork of the metaphysics of morals* (M. Gregor, Trans.). Cambridge University Press. (Original work published 1785)
- Keown, D. (2005). *Buddhist ethics: A very short introduction*. Oxford University Press.

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka*
(Mahachulalongkornrajavidyalaya Edition). Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Mill, J. S. (1863). *Utilitarianism*. Parker, Son, and Bourn.
- Mulgan, T. (2007). *Understanding utilitarianism*. Acumen.
- O'Neill, O. (1989). *Constructions of reason: Explorations of Kant's practical philosophy*. Cambridge University Press.
- Rahula, W. (1974). *What the Buddha taught* (2nd ed.). Grove Press.
- Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Harvard University Press.
- Sen, A. (2009). *The idea of justice*. Harvard University Press.
- Wood, A. W. (2008). *Kantian ethics*. Cambridge University Press.